

A környezethez való jog és a Kiotói Jegyzőkönyv

Készítette: Nagy Sándor Gyula:

Budapest, 2006. január 31.

Absztrakt

A Kiotói Jegyzőkönyv az 1992-ben Rio de Janeioban megrendezésre került Környezet és Fejlődés Világkonferenciáján elfogadott nyilatkozatának 1997-ben aláírt kiegészítő jegyzőkönyve. A Kiotói Jegyzőkönyvben minden aláíró ország vállalta, hogy egy bizonyos százalékos arányban csökkenti országában a kibocsátott üvegházhatást okozó gázok mennyiségét, ezáltal mérsékelve a globális felmelegedés előrehaladtát. A Jegyzőkönyvhöz az Egyesült Államok és több fejltő ország, mint Kína vagy India gazdasági megfontolásból másrészt politikai szűklátókörűségből nem csatlakozott. Ez azonban a komoly aggályokat vet fel azzal kapcsolatban, hogy a környezetvédelmi szabályokat betartó államok erőfeszítései önmagában elegendőek lesznek-e a globális felmelegedés megállítására, de legalábbis csökkentésére.

Abstract

The Kyoto Protocol signed in the Japanese city in Kyoto in 1997 is a supplemental document to the United Nations Conference on Environment and Development organized in Rio de Janeiro. In the Kyoto Protocol individual countries have mandatory emissions targets for the greenhouse gases they must meet to slow down global warming. The United States of America, and several developing countries, as China and India did not yet joined the Protocol partly because of economic reasons and other ways because of narrow-minded political interests. This brings up serious doubt weather the efforts of the parties of the Protocol can make any change in the recent global processes.

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	3
1. A környezethez való jog.....	4
2. Az állam felelőssége és a környezet.....	5
2. A Kiotói Jegyzőkönyv.....	6
3. Kiotói Jegyzőkönyv életbelépése és működése.....	8
Működési mechanizmusok.....	8
EU álláspontja és közös környezetvédelmi politikája.....	10
USA és Ausztrália álláspontja – gazdasági megfontolások.....	11
Oroszország – WTO csatlakozás feltétele Kioto.....	12
A fejlődő államok.....	12
Konklúzió.....	13
Melléklet.....	14
Klímavédelmi tárgyalások kronológiája.....	14
Felhasznált irodalom.....	16

1. A környezethez való jog

A nemzetközi jogviszonyok alanyai az államok, származékos jogalanyisággal a nemzetközi szervezetek, kivételes esetekben pedig természetes személyek. Az utóbbi években azonban a környezetvédelmi tárgyú dokumentumokban a környezethez fűződő jogok alanyai, illetőleg a jog tárgyai között megjelent a „**jövő nemzedékek fogalma**”. A felismerés a 70-es években született felismerésen alapszik, hogy a környezeti válság, ha bekövetkezik, feltehetően a következő nemzedékek életében történik majd meg. Ez egy morális követelményként is felfogható.

1997-ben UNESCO deklaráció állapította meg a jelen generáció felelősségét a jövő generációkkal szemben.

Mára a nemzetközi jogban is elfogadottá vált az a követelmény, hogy ne pusztítsuk szükségtelenül a flóra és a fauna fajait. Ebből levezethető az etikai követelmény is, hogy a fajoknak fent kell maradniuk, mégpedig a bioetikus jog révén.

A nemzetközi környezetvédelmi jog és az emberi jogok közös fejlődése akkortól indult meg, amikor a **tiszta környezethez való jog** megjelent az emberi jogi dokumentumokban. E kettő kapcsolatát először az ENSZ 1972-es stockholmi deklarációja nyilvánította ki először. A környezethez való jog és más emberi jogok között meglehetősen közvetlen a kapcsolat, hiszen azok gyakran csak az emberhez méltó tiszta környezetben gyakorolhatóak.

A tiszta környezethez való jog általában a **harmadik generációs jogok közé sorolják** a szakértők, márpedig az ilyenek az államok közötti együttműködést igénylik. Ebben az értelemben a harmadik generáció jogai nem is jogok, inkább az államok közös célkitűzéseit fogalmazzák meg. A harmadik generációs jogoknál nem határozható meg pontosan a jogosultság alanya és annak tartalma (konkrét igény), valamint a kötelezett személye. A harmadik generációs jogok továbbá nem alanyi jogok, azaz nem olyanok, amelyeket az egyén

bíróságok előtt érvényesíthet. Mindazonáltal a harmadik generációs jogok közül a tiszta környezethez való jog az egyetlen, amely megjelenik a nemzeti törvényhozásban.¹

Az Emberi Jogok Európai Bíróságához az Emberi Jogok Európai Egyezményében foglalt jogok megsértése esetén lehet fordulni. A bíróság több az emberi környezetet érintő jogvitában hozott ítéletet. A bíróság előtt az egyezményben felsorolt jogokra vonatkozó kérelmeket olyan jogsértések miatt lehet előterjeszteni, amelyekért valamely közhatalmi szerv tehető felelőssé, de előtte minden – az adott államban rendelkezésre álló – jogorvoslati lehetőséget ki kell használni. A bíróság döntései az érintett államokra kötelezőek, fellebezésnek helye nincs.

2. Az állam felelőssége és a környezet

Az államfelelősség elve szerint az államok a nemzetközi jog megsértése esetén számon kérhetők, vagyis a sértett állam a jogsértő állammal szemben igényt érvényesíthet diplomáciai úton, vagy nemzetközi választottbírósi eljárás által. Ennek előfeltétele, hogy a bírói fórum joghatósággal rendelkezzen. Az államok alapvető kötelessége, hogy úgy járjanak el, hogy ne sértsék más államok jogait. Ez a kötelezettség részben a nemzetközi vízi utakra vonatkozó szabályozási rezsimből alakult ki.

A környezetvédelem terén az állami tevékenység megfelelő mércéje az objektív (fokozott) felelősség, vagyis az államok felétlen kötelezettsége a szennyezés megelőzése, így a következményekért vétkességükre tekintet nélkül helyt kell állniuk. A megfelelő mérce elve tehát megfelel a kellő gondosság elvével. (good governance)

Be kell-e következnie tényleges kárnak ahhoz, hogy a nemzetközi felelősség kérdése felmerüljön? A nemzetközi jog a helytállásnak ezt a formáját ma még nem ismeri. Azonban a Tengerjogi Egyezménynél a kár bekövetkezte nem követelmény. Valószínűleg a nemzetközi szokásjog ilyen irányba fog továbbfejlődni, de jelenleg a szennyezés általános meghatározásai közül a legtöbb a helytállás előfeltételeként követeli meg a kár vagy sérelem bekövetkeztét.

---

¹ Magyar Köztársaság Alkotmánya 70/D. § (1) bekezdés

Az állam természetesen felelősséggel tartozik tisztviselője jogellenes cselekedeteiért, ha azzal egy másik állam honosának kárt okoz, és ilyen ügyben megtartja területi kompetenciáját. Az államoknak általában biztosítaniuk kell, hogy területükön mindenki tartsa tiszteletben az állam által vállalt nemzetközi kötelezettségeket.

2. A Kiotói Jegyzőkönyv

Az ember egészséges környezethez való jogának egyik megjelenése a nemzetközi jogban az Egyesült Nemzetek Szervezetének **1992-ben Rio de Janeioban** megrendezésre került **Környezet és Fejlődés Világkonferenciáján** elfogadott nyilatkozatában található, mely (többek között) kiterjeszti a Montreali jegyzőkönyv nem szabályozott az ózont nem lebontó, de üvegházhatású gázokra vonatkozó korlátozási igényt. Azt itt leírt általános célkitűzéseket formálta át konkrét tagállami vállalásokká az **1997-ben** egy japán kikötővárosban, Kiotóban aláírt jegyzőkönyv. (**Kiotói Protokoll**). A jegyzőkönyv tételesen felsorolja azon anyagokat, melyek az üvegházhatás okozói:²

- szén-dioxid (CO₂);
- Metán (CH₄);
- Dinitrogén-oxid (N₂O);
- Hidrofluórkarbonok (HFC-k);
- Perfluorkarbonok (PFC-k); és
- Szulfur-hexafluorid (SF₆)

A Kiotói Jegyzőkönyvben minden aláíró ország vállalta, hogy egy bizonyos százalékos arányban csökkenti országában a kibocsátott üvegházhatást okozó gázok mennyiségét. A bázis év a csökkentéshez 1990 volt. Azonban az egyszerűség kedvéért minden gázt szén-dioxid egyenértékben fejeznek ki, így a vállalások kizárólag a szén-dioxid kibocsátásra vonatkoznak.

1. Táblázat: A Kiotói Jegyzőkönyvben megállapított szennyezőanyag kibocsátás.

---

² Kiotói Jegyzőkönyv

Felek	1990 CO2 kibocsátás (Gg)	%
Ausztrália	288,965	2.1
Ausztria*	59,200	0.4
Belgium *	113,405	0.8
Bulgária	82,990	0.6
Kanada	457,441	3.3
Cseh Köztársaság	169,514	1.2
Dánia*	52,100	0.4
Egyesült Királyság*	584,078	4.3
Egyesült Amerikai Államok	4,957,022	36.1
Észtország*	37,797	0.3
Finnország*	53,900	0.4
Franciaország	366,536	2.7
Németország*	1,012,443	7.4
Görögország*	82,100	0.6
Magyarország*	71,673	0.5
Izland	2,172	0.0
Írország*	30,719	0.2
Olaszország*	428,941	3.1
Japán	1,173,360	8.5
Lettország*	22,976	0.2
Liechtenstein	208	0.0
Luxembourg*	11,343	0.1
Monaco	71	0.0
Hollandia*	167,600	1.2
Új-Zéland	25,530	0.2
Norvégia	35,533	0.3
Lengyelország*	414,930	3.0
Portugália*	42,148	0.3
Románia	171,103	1.2
Orosz Föderáció	2,388,720	17.4
Szlovákia*	58,278	0.4
Spanyolország*	260,654	1.9
Svédország*	61,256	0.4
Svájc	43,600	0.3

*25 Európai Unió tagországai összesítve kb. 31%

Forrás: Kiotói Jegyzőkönyv

A Jegyzőkönyvben a tagállamok vállalták, hogy a fenti 1990-es kibocsátási értékeket átlagosan 5%-os mértékben csökkentik a 2008-2012-es időszakra.

2. Táblázat A Kiotói Jegyzőkönyvben egyes országok által vállalt célértékek

Ország	Cél érték (1990 - 2008/2012)
---------------	---

EU-15, Bulgária, Cseh Köztársaság, Észtország, Lettország, Lichtenstein, Litvánia, Monaco, Románia, Szlovákia, Szlovénia, Svájc	-8%
USA	-7%
Kanada, Magyarország, Japán, Lengyelország	-6%
Horvátország	-5%
Új-Zéland, Oroszország, Ukrajna	0
Norvégia	+1%
Ausztrália	+8%
Izland	+10%

Forrás: Kiotói Jegyzőkönyv

Az Európai Unió 25 (2006-2007-től 27) tagállama kihasználhatja azt az előnyt, hogy az EU-nak átlagosan kell csak a Protokollban vállalt 8%-os csökkentést elérnie, vagyis az országok egyedi vállalását az egymás közötti tárgyalások során alakították ki, amelytől újabb megállapodással eltérhetnek. Erre valószínűleg szükség is lesz, mivel az Unió tagállamai közül többen nem tudják tartani vállalásaikat.

3. Kiotói Jegyzőkönyv életbelépése és működése

*Működési mechanizmusok*³

A Kiotó Protokoll által megállapított üvegházhatást okozó gázok kibocsátási limitje egyfajta módja annak, hogy pénzben mérhető értéket adjunk a közös föld atmoszférának, ami már elég régóta hiányzott. A Kiotó Protokoll a világ legnagyobb gazdasági számára korlátot állít az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának tekintetében, amit „kibocsátási egységnek” hívnak. Minden fejlett ipari országnak megvan a saját kibocsátási célja, amit el kell érnie. Azonban előfordulhat, hogy egy ország jobban vagy rosszabbul teljesít az előírtaknál, így túlteljesíti vagy épp nem éri el az előírt csökkentést.

³ http://unfccc.int/essential_background/feeling_the_heat/items/2880.php /2006.01.20-22./

Ezért a Protokoll három innovatív működési mechanizmust állít fel: a közös kivitelezést, tiszta fejlesztési mechanizmust és a kvóta kereskedelmet. Ezeket azért alkották, hogy segítsenek a résztvevő államoknak elérni saját vállalásaikat, valamint segítsenek csökkenteni annak költségeit.

1. Közös kivitelezésű projektek (joint implementation)

Az országok kvótát nyernek azzal, ha ültetnek vagy kibővítenék erdőket, vagy ha közös kivitelezésű projekteket (energia hatékonyságot növelő tervek) valósítanak más résztvevő államokkal, általában (piacgazdasággá éppen) „átalakuló országokkal”. Az így nyert kvóták vagyis kibocsátást csökkentő egységek (emission reduction units – ERUs) szabadon felhasználhatóak, vagyis akár kereskedni is lehet velük vagy bekerülhetnek az adott ország „kvóta bank”-jába, amit szabadon felhasználhat a 2012-ig tartó vállalási időszakban.

2. Tiszta fejlesztési mechanizmus (clean development mechanism – CDM)

A tiszta fejlesztési mechanizmus keretében a résztvevő államok a szerződésben kötelezettséget nem vállaló fejlődő államok ill. a szerződésben részt nem vevő államok területén is kivitelezhet projekteket, melyek csökkentik az ottani üvegházhatást okozó gázok kibocsátását, melyet hivatalosan elismert kibocsátás csökkentésként írhatnak jóvá.

3. Kvóta kereskedelem (emission trading)

A kvóta kereskedelem során az országok a szén-dioxid kibocsátással, kvótákkal kereskednek. Az üvegházhatást okozó gázok közül azonban a szén-dioxid csak egy, akkor pedig miért csak annak kibocsátásával kereskednek. Az összes gáz kibocsátását átszámolják megadott szabályok szerint szén-dioxid ekvivalens kibocsátássá, hogy egyszerűsítsék a vállalásokat, az ellenőrzést és a kereskedelmet. Azon országok, melyek nem tudják maguktól teljesíteni a vállalásaikat, kvótát kell venniük. Minél magasabb az ár, annál inkább motiváltak lesznek az országok, hogy egyre hatékonyabban használják a rendelkezésre álló energiájukat és kutatás-fejlesztéssel és népszerűsítéssel segítsék az alternatív energiaforrások felkutatását és elterjedését, melyek kevesebb szén-dioxid kibocsátással járnak.

Ellenőrzés: A Kiotói Szerződés melléklete éves kibocsátási felülvizsgálatot és nemzeti közösségi szabályozást ír elő, melyeket egy szakértői csoport vizsgál meg mélyrehatóan.

EU álláspontja és közös környezetvédelmi politikája

Az Európai Unión belül közös környezetvédelmi politika szabályozza a tagországok szennyezőanyag kibocsátásait, környezetvédelmi szabványait és előírásait. Az egyik ilyen irányelv a levegőtisztaság védelmére vonatkozik. Ez a 96/62/EC a Levegőminőség közös stratégiájáról című direktíva:⁴

- Meghatározza a célok, hogyan elkerüljék és csökkentsék az emberi egészségre és a környezetre gyakorolt káros hatásokat,
- Közös stratégiát ír elő a tagállamoknak a levegő minőségét felmérésére azonos követelmények és módszerek kidolgozásával,
- Összegyűjti a levegőminőségre vonatkozó információkat abból a célból, hogy később közös beavatkozási értékeket határozzanak meg,
- Célul tűzi ki, hogy a levegőminőség megfelelő állapota megmaradjon, javuljon.

Azonban az egyes tagországoknak önálló részletszabályozással és intézkedésekkel kell elérnie az Európai Unión belül és az ENSZ-ben vállalt célokat egyaránt.

2006 elején az Európai Bizottság a 2008-2012 közötti időszak szennyezőgáz-kibocsátási terveivel kapcsolatban állapította meg irányelveit a tagországok számára. A kibocsátási tervek beadási határideje június 30. A bizottság azt javasolta, hogy a terveket a tagok egyszerűsítsék le a gyorsabb jóváhagyás és a kiotói jegyzőkönyvben épp erre az időszakra vállalt kibocsátásmérséklési célszámokkal való jobb összevethetőségük érdekében. A mostani, azaz a 2005-2007 időszakra szóló nemzeti kibocsátáscsökkentési tervekkel kapcsolatban a bizottság tapasztalatai azt mutatják, hogy azok nem eléggé átláthatók, megvalósításuk nehézkes. A bizottság azt is ígéri, hogy módszertani segítséget nyújt a tervek elkészítéséhez, ugyanakkor meglehetősen alaposan fogja megvizsgálni, egészében mit is irányoznak elő a tervek, mennyiben igazíthatók a szennyezési jogok nemzetközi kereskedési rendszerébe. Ennek uniós része, a világ első és máig legjelentősebb széndioxid-kereskedési rendszere, tavaly év elején lépett működésbe.⁵

Az *Egyesült Királyság* előreláthatólag nem fogja tudni elérni a Protokollban vállalt kibocsátási célt ebben az évben a 2005 első félévének értékelése során Skóciában tapasztalt

---

⁴ http://europa.eu.int/comm/environment/air/cafe/working_groups/wg_implementation.htm /2006.01.20-22./

⁵ <http://www.mti.hu/kornyezet/cikk/112187/> /2006.02.28./

2,5%-os kibocsátás növekedése miatt.⁶ Ez még nem feltétlenül jelenti azt, hogy 2008-12-re nem tudná tartani vállalásait, azonban az üvegházhatást okozó gázok csökkentésére vonatkozó stratégiájának felülvizsgálatára szükség lehet.

Németországban 2005-ben Jürgen Trittin szövetségi környezetvédelmi miniszter az új nemzeti klímavédelmi stratégia keretében a lakástulajdonosok számára környezetvédelmi célokat szolgáló modernizálásokhoz nyújtott támogatások növeléséről döntött. "Nagy szerepet szánunk az olcsó hiteleket kínáló ingatlan modernizálási programoknak a kiotói klímaegyezmény célkitűzéseinek teljesítésében." – mondta. 2005-ben 360 millió euró állt rendelkezésre a főként olaj- és gázégetésből származó háztartási széndioxid kibocsátás csökkentésének elősegítéséhez, melynek forrása az ökoadó volt.⁷

USA és Ausztrália álláspontja – gazdasági megfontolások

Nagy-Britannia Tony Blairrel az élen hiába tűzte ki célul a G8 csoport brit elnöksége idejére a globális felmelegedés középpontba állítását, az Egyesült Államok meggyőzése eddigi álláspontja feladására vagy csak akár részleges revidálására, nem járt sikerrel. Az Egyesült Államok kormánya azzal érvelt, hogy a korábban kitűzött cél elérése amerikaiak millióinak állásába kerülne, melyek közül sok pont a fejlődő országba „exportálna”, ahol a környezetszennyezés ugyan úgy folytatódna.⁸

Új érvek és gondolatok vetődtek fel a globális felmelegedés hatásaira vonatkozóan. Ahelyett, hogy megpróbálnánk visszafogni a fosszilis tüzelőanyagok használatát, amik az üvegházhatást okozó gázokért felelősek, a kormányoknak inkább olyan speciális törekvésekbe kellene pénzt fektetnie, amik a klímaváltozás hatásait hivatottak orvosolni, állítja a Politikai Elemzések Nemzeti Központja nevezetű csoport, melyet magánszemélyek, alapítványok és vállalatok (mint az EXXON Mobil) alapítottak.

A csoport 165 milliárd dollárra teszi a Kiotói Protokoll betartásának éves költségeit. Sokkal költséghatékonyabb lenne, ha az üvegházhatásért felelős gázokat okozó fosszilis tüzelőanyagok használatának csökkentése helyett, a nemzetek az „állítólag a felmelegedés által okozott” katasztrófák (mint partmenti áradások, éhség, malária) esélyeit csökkentenék. A

---

⁶<http://www.thetidenews.com/article.aspx?qrDate=09/14/2005&qrTitle=UK%20govt%20loses%20credibility%20as%20emissions%20breach%20Kyoto%20Protocol&qrColumn=ENVIRONMENT> /2006.01.20-22./

⁷http://www.greenfo.hu/hirek/hirek_item.php?hir=9874 /2006.01.20-22./

⁸<http://news.bbc.co.uk/1/hi/sci/tech/4351659.stm> /2006.01.20-22./

tanulmány azt mondja, hogy ennek a tevékenységnek az éves költségei 10 milliárd dollár körül lennének évente.⁹

Oroszország – WTO csatlakozás feltétele Kioto

Oroszország WTO csatlakozásának legkomolyabb feltétele az Európai Unió részéről a Kiotói Protokoll ratifikálása volt, melyet Putyin elnök és a дума mindkét háza 2005 év elején végrehajtott. Ez volt a feltétele a Kiotói Protokoll életbe lépésének. A ratifikáció ellenére az orosz vezetők hangsúlyozták fenntartásaikat a Protokoll tartalmával kapcsolatban.

A fejlődő államok

A Multi-Commodity Exchange of India (MCX) az ország vezető árutőzsdéje, mely nemsokára a világ harmadik tőzsdéje lesz, megkapta a jogot a szén-dioxid kvóta kereskedésre. Fejlett országoknak közel 300-500 dollárba kerül minden tonna szén-dioxid csökkentése, szemben azzal a 10-15 dolláros költséggel, amibe egy fejlődő országnak kerül ugyanaz. A fejlődő országok széndioxid kibocsátása nagyrészt jóval a Kiotói Protokollban meghatározott limit alatt van, így nekik nem kötelességük csökkenteni a kibocsátás szintjét. Viszont számukra is szabad a részvétel a Protokoll által felállított mechanizmusokban. Előreláthatólag az Európai Unió és Japán lesz a legnagyobb kvóta-felvevő piac. India tekinthető a rendszer egyik legnagyobb kedvezményezettjének, mivel a világ szén-dioxid kereskedelmének 31%-át adhatja a tiszta fejlesztési mechanizmus segítségével.¹⁰

Brazíliaiban szintén egy olyan kereskedés megnyitását tervezik, melyben vállalatok vásárolhatnak és adhatnak szén-dioxid kvótákat a kiotói vállalások elérése érdekében. A kereskedés szervezett csatornába tereli a világ legnagyobb szennyezőit és azon országokat, akik tisztítják a levegőt, mint Brazília. Ez a rendszer átláthatóvá teszi a már eddig is létező szén-dioxid kvóta kereskedelmet az országban, és a hatékonyság növelésével csökkenti annak árait is.¹¹

---

⁹ <http://www.usnews.com/usnews/biztech/articles/050920/20commerce.htm> /2006.01.20-22./

¹⁰ http://www.telegraphindia.com/1050921/asp/business/story_5265135.asp /2006.01.20-22./

¹¹ <http://newsfromrussia.com/world/2005/09/15/63005.html> /2006.01.20-22./

Konklúzió

Összességében elmondható, hogy az Európai Unió és tagországai valamint Japán élen járnak az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentésében. Japánban még ingujjra is vetkőztek a politikusok és az irodai alkalmazottak a légkondicionálás okozta áramfelhasználás csökkentéséért. Szomorúan kell azonban nyugtázni, hogy az Egyesült Államok, a világ legnagyobb szennyezőanyag kibocsátása továbbra sem hajlandó belátni az üvegházhatást okozó gázok felelősségét az éghajlatváltozásban, illetve saját felelősségét a gázok kibocsátásában. George W. Bush még Bill Clinton aláírását is visszavonta a Kiotói Jegyzőkönyvről, miután évekig sikeresen akadályozta a republikánus többségű törvényhozás annak ratifikálását. Egyes cinikusan felelőtlen, kizárólag saját önző gazdasági érdekeit néző cégek és tengeren túli lobbiz csoportok pedig nem riadnak vissza tudományos kutatások eredményeinek olyan módon kifacsart tálalásától sem, melyek azt fejtegetik, hogy mennyivel olcsóbb az éghajlatváltozást okait orvosolni lokálisan, mint azt megelőzni globálisan. Erről a 2005 őszi tragikus eredményű hurrikán szezon sem győzte meg az amerikai döntéshozókat.

Bár vannak pozitív jelek. Hillary Clinton (demokrata) és John McCain (republikánus) szenátorok, elnökaspiránsok, egy alaszakai indián törzsfőnök megvívására 2005 augusztusában ellátogattak Alaszkába a törzshöz, hogy meghallgasság hogy éltek az indiánok nagyszülei és hogy élnek most Alaszkában. Mind a két politikus döbbenet nyilatkozott arról, amit látott és együtt álltak ki a globális éghajlatváltozás megállításáért.¹² Reméljük, bármelyikük is nyer, ezt az ígéretet komolyan veszik.

Amíg az amerikai és kínai (!) döntéshozók nem látják be saját felelősségüket a világ éghajlatában folyó eseményekben, addig Európa és Japán próbálkozásai is gyakorlatilag hiábavalóak, de legalábbis eredmény nélküliek lesznek.

---

¹² <http://news.independent.co.uk/world/americas/article306881.ece> /2006.01.31./ és <http://www.adn.com/front/story/6829476p-6724753c.html> /2006.01.31/

Melléklet

*Klímavédelmi tárgyalások kronológiája*¹³

1992 - Rio de Janeiro: Az ENSZ Környezet és Fejlődés Világkonferenciája. Nyilatkozat; a Montreali jegyzőkönyv kiterjesztése az ott nem szabályozott (az ózont nem lebontó, de üvegházhatású) gázokra. **Agenda 21:** a fenntartható fejlődés intézményrendszere a XXI. századra; az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezmény (UNFCCC, Framework Convention on Climate Change) útnak indítása. Megállapítják: „a Föld lakosságának csupán 20 %-a cél a fejlett országokban, mégis ők felelősek az összkibocsátás 80 százalékáért. A 60 milliós Anglia légszennyezése akkora, mint az 1 milliárdos Indiáé”.

1995 - Berlin: COP-1 (Conference of Parties, a részt vevő országok első konferenciája). Helmut Kohl: „Rióban elfogadtuk, hogy az üvegház-hatású gázok kibocsátását 2000-ig az 1990-es szintre szorítjuk vissza.” (Nem teljesült.) „Az ipari országok felelőssége, hogy 2000 után tartósan csökkentsék a kibocsátást. Ez az első, feltétlenül szükséges lépés.”

1996 - Genf: COP-2 (a részes felek második konferenciája). „Az üvegház-gázok légköri koncentrációinak az ipari forradalom előtti szint kétszeresén való stabilizálása megköveteli, hogy a globális kibocsátás a jelenlegi szint 50 %-a alá csökkenjen.” „Ahhoz azonban, hogy a hőmérséklet-növekedés ne lépje túl a kritikusnak tekinthető 2 Celsius-fokot, a globális kibocsátás nem nőhet az 1990-es szint fölé. Ahhoz tehát, hogy az elmaradott országok tovább fejlődhessenek és növelhessék kibocsátásukat, a fejlett ipari országoknak nagyarányú csökkentést kell végrehajtaniuk.”

1997 - Bill Clinton az ENSZ közgyűlésén: „Az elmúlt években országunk gazdasági növekedése gyors volt, s ezt az üvegház-gázok kibocsátásának növekedése kísérte, az új technológiák ellenére.” Egy hónappal későbbi beszéde szerint „elegendő tudományos tény mutatja, hogy a globális felmelegedés már nem elmélet, hanem valós tény. Amerikának felelősségteljes magatartást kell tanúsítania, mert ha ezt nem teszi meg, unokáinkra katasztrófa vár.”

1997 - Kiotó, COP-3 (harmadik konferencia), **Kiotói Protokoll.** A 2008 és 2012 közötti időszakra az 1990-es szinthez képest 5 % csökkentést ígér; ratifikációja azonban elmaradt.

---

¹³ <http://hps.elte.hu/~zagoni/kioto.htm> /2006.01.20-22./

Republikánusok az USA-ban: „a korlátozás tönkretenné az Egyesült Államok gazdaságát”. Tudósok: „5 százalékpontos csökkentés teljesen értéktelen, egy azonnali 50 százalékos visszafogás esetleg még megmenthetne minket”. Greenpeace: „Kiotó egy hamarosan tragédiába torkolló bohózat újabb felvonása”.

1997 - A regisztrált emberi történelem addigi legmelegebb esztendeje.

1998 - Amerika, szenátusi meghallgatás: „Az USA a riói megállapodásban kibocsátása csökkentését vállalta. Ezzel szemben országunk emissziója jelentősen növekedett.”

1998 - Buenos Aires, COP-4. Vita az emisszió-kereskedelemről, megegyezés nélkül. „A kibocsátási kvótákkal való üzérkedés kedvéért fölládozták a jövőt” (A Föld Barátai szervezet).

1998 - Újabb „legmelegebb év”.

2000 - Angol és amerikai klimatológusok bejelentik: a melegedés gyorsabb és veszélyesebb, mint gondolták.

2000 - Rekordok sora dől meg, erdőtüzek Amerikában, áradások Európában, Ázsiában.

2001 - Bonn, COP-6. Megállapodás 5,2 %-os csökkentésről az 1990-es szinthez képest. Egyezmény az ellenőrzésről, a megállapodást megszegők elleni szankciókról (+ 30%-ot kell teljesíteniük). Az egyezmény értéke nem a vállalt százalék, hanem az egyetértés, a csatlakozások lehetőségnek megnyílása.

2001 - Marrakesh, COP-7: 165 ország négyezer delegáltja megállapodik: a kiotói jegyzőkönyv jogerőre emelkedhet, ha a szennyezés 55 %-át produkáló, legalább 55 ország ratifikálja. EU: ratifikáció 2002-ben, akkor is, ha Ausztrália, Kanada, Japán nem írja alá. Formailag: 2012-ig 5.2 %-kal az 1990-es szint alá kell menni. Tartalmilag ez alig 2 %-os csökkentés a kibocsátási kvóták kereskedelme és a szénnyelők (erdőtelepítés, erdőállag-javítás, sőt: városi parkosítás!) beszámítása miatt.

2002 Johannesburg, 'Rió + 10', 'Föld-csúcs', 'Fenntartható Fejlődés Világkonferencia'. Oroszország megígéri a Kiotói Protokoll ratifikációját, de lebegteti: konkrét lépést egyelőre nem tesz.

2004 - Putyin elnök Oroszország nevében aláírja a szerződést, a Duma mindkét háza ratifikálja.

2005. február 16-a Kiotói Egyezmény hatályba lép.

Felhasznált irodalom

Bokorné Szegő Hanna: Nemzetközi Jog, AULA 2000.

Az ENSZ Keretprogramja Éghajlatváltozás /United Nations Framework Convention on Climate Change/ honlapja

http://unfccc.int/resource/cfc_guide.pdf /2006.01.20-22./

http://unfccc.int/essential_background/feeling_the_heat/items/2880.php /2006.01.20-22./

http://unfccc.int/essential_background/kyoto_protocol/items/3145.php /2006.01.20-22./

BBC honlapja:

<http://news.bbc.co.uk/1/hi/sci/tech/4351659.stm> /2006.01.20-22./

The Tide Online /Rivers State Newspaper Corporation kiadványa/

<http://www.thetidenews.com/article.aspx?qrDate=09/14/2005&qrTitle=UK%20govt%20loses%20credibility%20as%20emissions%20breach%20Kyoto%20Protocol&qrColumn=ENVIRO NMENT> /2006.01.20-22./

Financial Times online:

http://news.ft.com/cms/s/154dd7c2-2a07-11da-b890-00000e2511e8.dwp_uuid=d4f2ab60-c98e-11d7-81c6-0820abe49a01.html /2006.01.20-22./

The Telegraph India honlapja:

http://www.telegraphindia.com/1050921/asp/business/story_5265135.asp /2006.01.20-22./

U.S. News honlapja:

<http://www.usnews.com/usnews/biztech/articles/050920/20commerce.htm> /2006.01.20-22./

Az Európai Unió hivatalos honlapja:

<http://europa.eu.int/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/05/1165&type=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> /2006.01.20-22./

http://www.europa.eu.int/comm/environment/climat/future_action.htm /2006.01.20-22./

http://europa.eu.int/comm/environment/air/cafeworking_groups/wg_implementation.htm
/2006.01.20-22./

News from Russia honlapja:

<http://newsfromrussia.com/world/2005/09/15/63005.html> /2006.01.20-22./

ELTE honlapja:

<http://hps.elte.hu/~zagoni/kioto.htm> /2006.01.20-22./

Greenfo /zöld honlap/:

http://www.greenfo.hu/hirek/hirek_item.php?hir=9874 /2006.01.20-22./

The Independent honlapja:

<http://news.independent.co.uk/world/americas/article306881.ece> /2006.01.31./

Anchorega Daily News, Alaska honlapja

<http://www.adn.com/front/story/6829476p-6724753c.html> /2006.01.31/

MTI:

<http://www.mti.hu/kornyezet/cikk/112187/> /2006.01.28./